

✓ SİNEMA

Ahlat Ağacı

Nuri Bilge Ceylan'ın son filmi Ahlat Ağacı geçtiğimiz ay seyirciyle buluştu. Cannes Film Festivali'nde dakikalarca ayakta alkışlandığını gördükten sonra beklentimiz zirveye

çıkmişti. Nuri Bilge Ceylan bu, yapacakları yaptıklarının gölgesinde kalmaz diye düşünüyor insan. Her filmde kendi sinemasının sınırlarını aşacağına inancımız tam. Bu yüzden gösterime girer girmez olumlu bir önyargıyla gittim filme. Film izledikten sonra aldığı övgülerin yetersiz bile kaldığına inanıyorum.

Filmi biçimsel olarak inceleyebilecek sinema bilgisine sahip olmasam da, ilk etapta sinematografinin ikinci planda kaldığını düşündüm. Klasik Nuri Bilge Ceylan görselliğinin tadı biraz damakta kalıyor sanki. Daha çok "metin" merkezli

bir film Ahlat Ağacı. Bu anlamda üzerinde günlerce konuşulabilecek bir malzemeye sahip.

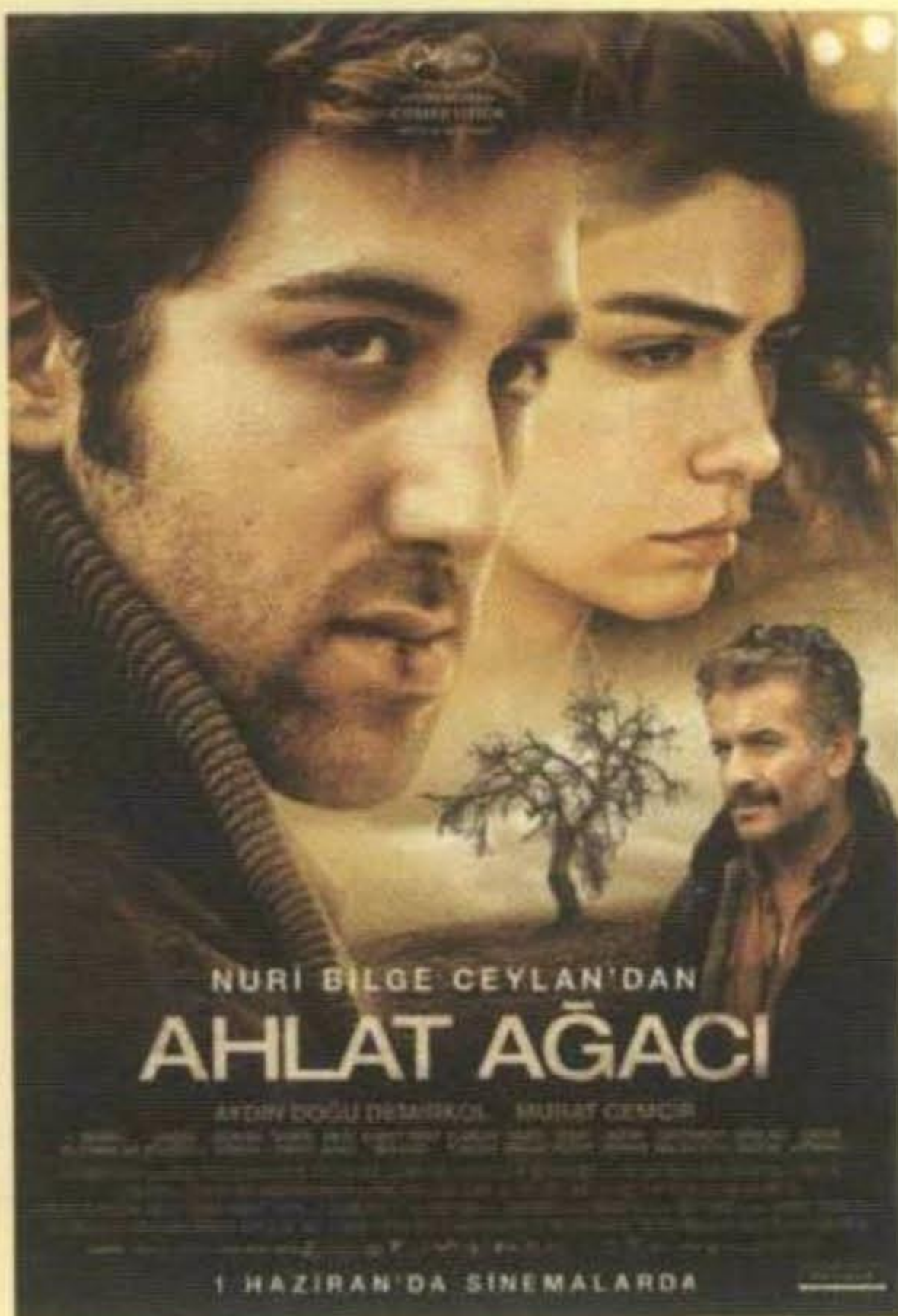
Filmin başrolünde Doğu Demirkol'un canlandığı Sinan karakteri var. Hikâye, Sinan'ın babasıyla yaşadığı ilişki üzerine kuruluyor. Üniversiteyi yeni bitirmiş, taşranın sınırlarını aşmaya çalışan bir genç Sinan. Öğretmen olarak atanmayı beklerken bir yandan yazar olma ve kitabını yayımlatma hayalleri kuruyor. Fakat hayatın kitap okuyarak öğrenilebileceğini düşünen her gence has bir kibri ve ukalalığı var. Buna rağmen tüm saflığıyla hayatı anla-

maya çalışan Sinan, filmin en "gerçek" kişisi. Yaşadığı yere ve ailesine yabancılaşsa da yabancılaştığı şeylerle yüzleşmek zorunda kalışı onun hayatının en büyük trajedisidir.

Ahlat Ağacı yalnızca bir baba-oğul ilişkisi filmi değil tabii ki. Sinan'ın yaşadıklarına tanık olurken arka planda birçok felsefi tartışmanın içine giriyoruz. Yazar olma hayali kuran Sinan'ın bir sempozyumda dinlediği ve kitapçıda karşılaştığı yazarla tartışmaları sahne mesela... Sanatsal yaratımda gerçeklik ve romantiklik çatışmasının romantiklik tarafında Sinan dururken, yazar,

gençlerin sanatsal yaratıma bakışındaki aşırılığı eleştiriyor. Sanatçının kendisini nereye konumlaması gerektiğine dair yerellik ve evrensellik tartışmasıyla alevlenen sahne mizahi yönüyle de epey kuvvetli. Fakat benim için filmin felsefi altyapısı Veysel Hoca, Nazmi Hoca ve Sinan'ın köy yolunda sohbet ettikleri sahnede kuruluyor. Teslimiyet ve özgür irade çatışması etrafında başlayan sohbette Nazmi, dinden bağımsız bir ahlak kurulması meselesini dillendirirken, Veysel Hoca klasik dindarlığın sözcülüğünü yapıyor. Dolayısıyla toplumdaki

ğimsiz saf bir vicdanın kurulması gerektiği konusundaki çekinceleri de gün yüzüne çıkıyor. Şu sıralar okuduğum *İnsanın Yazgısı* adlı kitapta benzer bir tartışma dikkatimi çekmişti. Nikolay Berdyaev, kamuyu veya toplum dediğimiz dinamik, kişisel vicdanı sürekli baskı altında tuttuğu için bu meseleyi, etiğin en zor sorusu olarak gördüğünü söylüyordu. Ahlaki eylemin orijinalitesi ve ilk-elden karakteri uğruna mücadele edilmesini söyleyen Berdyaev'in felsefi tartışmasına benzer bir tartışmayı Nuri Bilge Ceylan çok daha sahici bir zemine oturtmuş

bu sahnede. Bu sahne, ayrıca yönetmenin olağanüstü gözlemciliğinin ve düşünür kimliğinin en fazla hissedildiği sahne.

Felsefi tartışmalar bir yana Ahlat Ağacı muhteşem sonuyla da çok konuşulmalı. Hikâyenin ana kişisi Sinan olsa da, filmin sonunda Ahlat Ağacı'nın baba rolündeki İdris Öğretmen (Murat Cemcir) için çekilmiş olduğu belli. İşe yaramaz, muzip baba, toplumdaki "örnek" öğretmen kalıbının fazlasıyla dışında. Fakat filmin sonunda bana göre gerçek bir kahramana dönüşüyor. Bu anlamıyla Ahlat Ağacı'nın toplumların "faydasız" "işe yaramaz" veya "an-

laşılmaz" diyerek ötelediği insanlara adanabileceğine inanıyorum. Bu hikâyede babanın "işe yaramaz"lığı, hayatla uyumsuz oluşu, insandan kaçıp hayvanlara, doğaya sığınışı aslında fazlasıyla "insan" kalmış olmasından. Onun kahramanlığı tıpkı kara kuru, şekilsiz ahlat ağacı gibi, mükemmel olamayışında saklı. Babası gibi olmaktan korkan Sinan'ı, sonunda babası kurtarıyor trajedisinden, babasının "ahlat" oluşu... Sinan, bahçesinin eğri büğrü otlarını temizlemeye çalışırken, hayat bu ya, şifası o eğri büğrü otun içinde saklanıyor.

DUYGU AKSOY